

Hemşirelerin Yenilikçilik Algısının Bireyselleştirilmiş Hemşirelik Bakımına Etkisi

The Impact of Innovation Perception of Nurses on Individualized Care

Nehir Demirel¹ Nuray Turan²

¹ Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul, TÜRKİYE

² İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 31/01/2021

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 05/05/2021

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, Published online: 08/09/2021

ÖZ

Çağımızda sağlık bakımındaki gelişmeler, bireyselleştirilmiş bakımda, hemşireleri yenilikçilik kavramı ile karşılaştırmıştır. Yenilikleri benimsemiş hemşireler, bireyselleştirilmiş bakım verirken, benimsedikleri ve uygunluğunu teyit ettikleri bakıma özgü yenilikleri kullanma eğilimlidirler. Bireyselleştirilmiş bakım, birey ile hemşirenin etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Hemşirenin, bireyselleştirilmiş bakımı kolaylaştıran uygulama ve teknolojik araçlara, bakım ürünlerine karşı ön yargılı olmaması, yenilikçilik algısının sağlıklı/hasta bireyin bireyselliği için gereken önemi vermesi adına oldukça elzemdir. Bireyselleştirilmiş bakım ve yenilikçilik, sağlıklı/hasta bireyin yaşam kalitesini ve memnuniyetini arttırmaya odaklanmaktadır. Bu makalede yenilikçi düşünebilen ve bireyselleştirilmiş bakım algısına sahip hemşirelerin insanı biricik ve yegâne olarak kabul ederek gelişen sağlık bakımında karşılaştıkları sorunlara yenilikçi çözümler aramaları ve bulmaları, aynı zamanda bu konuda lider olup yeniliği başlatmaları ve bakıma uygun hale getirmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bireyselleştirilmiş bakım, hemşirelik bakımı, yenilikçilik

ABSTRACT

Health care developments in our age have compared nurses with the concept of innovation in individualized care. Nurses who have adopted innovations, while giving individualized care, tend to use innovations specific to the care they confirm suitability and adopt. Individualized care arises as a result of patient with nurse interaction. The nurse should not be prejudiced against the application and technological devices and care products that facilitate individualized care, and the effect of the perception of innovation on the individuality level of the healthy or sick individual should be given due importance. With this article, it is emphasized that nurses who can think innovatively and have a perception of individualized care should consider people as unique and sole, find innovative solutions to the problems they face in the developing health care system, start and innovate, maintain and adapt to care.

Keywords: Individualized care, nursing care, innovation

ORCID IDs of the authors: ND: 0000-0001-7468-9355; NT: 0000-0002-8362-3427

Sorumlu yazar/Corresponding author: Doç. Dr. Nuray Turan

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: nkaraman@istanbul.edu.tr

Atf/Citation: Demirel N, Turan N. (2021). Hemşirelerin yenilikçilik algısının bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımına etkisi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 4(2), 268-272. DOI:10.38108/ouhcd.871539

Giriş

Hemşireler, bakım hizmetini sunarken, bakımı devamlı gözden geçirerek, nitelikli ve etkili olmasını sorgular, aynı zamanda bakımın nasıl daha nitelikli ve etkili verilebileceğinin sorumluluğunu üstlenirler (Toru, 2020). Hasta bakımında hemşirelerin bireyin gereksinimlerine yanıt verebilmesi için, yenilikçi olmaları, yenilikleri hasta bakımına aktarabilmeleri ve çağdaş hemşirelik rollerini yenilikçi bakış açısıyla yerine getirmeleri gerekmektedir (White ve ark., 2016; Afsar ark., 2018). Yenilikçi hemşireler, bireyselleştirilmiş bakım kapsamında, bireye özgü olarak bakımı planlayıp uygulayabilirler. Bireyselleştirilmiş bakım ve yenilikçilik sağlıklı/hasta bireyin yaşam kalitesini ve sunulan bakımın niteliğini, hemşire hasta ilişkisindeki memnuniyeti artırır. Bu doğrultuda, bu makale ile bireyselleştirilmiş bakım algısına sahip olan ve yenilikçi düşünebilen hemşirelerin insanı biricik ve yegâne olarak kabul ederek değişen sağlık bakım sistemi içinde karşılaştıkları sorunlara yönelik yenilikçi çözümler bulmaları, lider olup yeniliği başlatmaları, sürdürmeleri ve yenilikleri bakıma yansıtmaları gerektiği vurgulanarak, hemşirelere rehberlik etmesi hedeflendi.

Yenilikçilik Kavramı

Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK)'nde (2020) yenilik "yenileşim, inovasyon" olarak ve "değişen şartlara uyabilmek adına toplumsal, kültürel ve yönetsel çevrelerde yeni metodların uygulanmaya başlaması" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

Rogers yeniliği, "birey/toplumda yeni olarak tanımlanan ide, nesne veya uygulama" olarak tanımlanmaktadır. Yeniliği; uyumluluk, görelî yarar, gözlemlenebilirlik, denenebilirlik ve karmaşıklık, olarak beş kapsamda ele almaktadır (Rogers, 1995). Rogers, yenilikçiliğe özgü söz konusu bölümlemeyi; Yenilikçi (yeni ideleri denemeyi ve riski seven, vizyon sahibi), Öncü (diğer bireyleri yenilikler konusunda bilgilendiren ve yol gösterici), Sorgulayıcı (yeniliklere temkinli olan), Kuşkucu (yeniliklere şüpheli davranan ve utangaç bir tavır gösteren, çoğunluğun yenilikleri kabullenmesini bekleyen), Gelenekçi (yeniliğe zıt önyargılı, yenilikleri en son benimsemeye meyilli, yeniliği kabullenmeden önce yeniliğin başkaları tarafından uygulanmasını ve sonuçlarının değerlendirilmesini bekleyen) şeklinde tanımlamıştır (Bodur, 2018).

Evrendeki değişimler, toplumda meydana gelen hareketlilikler ve bireylerin değişim talepleri, yenilikleri gereksinim olarak görmemizi gerektirmektedir. Yenilik kavramı, aynı zamanda

yaşamın doğasında var olan değişim kavramı ile yakından ilişkilidir (Apalı, 2016). Yenilikçilik, bireyin içinde bulunduğu ortamdaki fırsatları yakalama ve yeni fırsatlar yaratma, bu fırsatlar ile değer oluşturma ve fark yaratmanın yanında gelişimsel açıdan da fayda sağlamaktadır (ICN, 2009). Bu faydalar ise; 1) Bireyi heyecanlandırması, 2) Bilgi paylaşımını ve öğrenmeyi özendirilmesi, 3) Bireyi yeni bilgileri öğrenmesi dışında kişisel gelişim ve tutum/tavır değişimi konusunda işbirliğine yöneltmesi olarak sıralanabilmektedir (Kemer ve Altuntaş, 2017).

Bireysel yenilikçilikle ilgili ilk davranışsal ölçümlerde, Hurt ve ark. (1977), bireysel yenilikçiliği değişime olan genel bir talep olarak tanımlamıştır. Rogers (1983), yenilikçilerin yeniliği diğer bireylerden daha önce kabul etme gerekçelerini savunan eylemleri belirlemiştir. Daha sonra belirlenen yenilikçi davranış ise; "yeni fikirlerin, teknoloji ve teknik uygulamaların geliştirilmesi, hedeflerin gerçekleştirilmesi adına yeni yöntemlerin önerilmesi, uygulamalara yönelik yeniliklerin denenmesi ve uygulanması, rutinlerinin değiştirilmesi" olarak tanımlanmaktadır (West, 1987). Yenilikçi davranış, birey ve topluma özgü gereksinimlerin (sağlık, dinlenme, çalışma, ulaşım vb.) daha uygun, orijinal ve farklı bir şekilde giderilmesini sağlamaktadır (Kemer ve Altuntaş, 2017). Yenilikçi davranış biçimi, sağlıklı/hasta bireyin var olan sorunlarını yenilikçi bir bakış açısıyla tanımlama ve bireysel çözüm geliştirme yeteneğini temsil eden bir süreç olarak kabul edilmektedir (Pala ve Turan, 2020). Hemşirenin yenilikçi davranış ve tutumlarını bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımına aktarabilmesi için sistematik bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Bu sistem, bilimsel araştırma yöntemine benzer olarak; bilginin toplanması, sorunun belirlenmesi, yaratıcı fikirlerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi gibi basamaklardan oluşmaktadır (Kemer ve Altuntaş, 2017).

Bireyselleştirilmiş Bakım Kavramı

Bireyselleştirilmiş bakım; sağlıklı/hasta birey ve yakın çevresinin gereksinimlerini, değerlerini, kültürel deneyimlerini ve inançlarını düşünerek, birey ile koordineli ve insan onuruna saygılı bir şekilde bakımın sunulması olarak tanımlanmaktadır (Karayurt, Ursavaş ve İşeri, 2018). Bireyselleştirilmiş bakım kavramı, Van Servellen (1988) tarafından, hemşirelik literatürüne kazandırılmıştır (van Servellen, 1988). Van Servellen, bireyselleştirilmiş bakımı, sağlıklı/hasta bireyin kendine özgü özelliklerinin hemşireler

tarafından kabul görüldüğü, bireyin seçimlerinin dikkate alındığı bir bakım şekli olarak tanımlamıştır (van Servellen, 1988). Suhonen ve ark. (2010) ise, bireyselleştirilmiş bakımı, “Sağlıklı/hasta bireyin, bireye özgü özelliklerini, seçimlerini dikkate alan ve klinik karar verme aşamalarında hasta bireyin düşüncelerinin önemsenmesini teşvik eden hemşirelik bakımının bir çeşidi” şeklinde açıklamaktadır (Suhonen ve ark., 2010).

Bireyselleştirilmiş bakım, hemşirelik felsefesi, etik kodları ve değerlerini odak noktası olarak kabul eden insana; bireye özgü inançlarına, hislerine, düşüncelerine, seçimlerine, yaşanmışlıklarına, algı durumuna ve insan onuruna saygılı olarak, farklılıklarını önemseyerek, hümanistik ve holistik bakış açısı ile açıklık, anlayış, güven, sorumluluk ve samimiyet gibi tutumları amaçlamaktadır (Acaroğlu ve ark., 2007; Acaroğlu ve Şendir, 2012; Özdemir ve Şendir, 2020; Suhonen ve ark., 2010).

Sağlık bakımının niteliğinin ölçülmesinde somut bir sonuç göstergesi olan bireyselleştirilmiş bakım; hasta ve hemşire arasındaki nitelikli etkileşiminin bir sonucu olarak gelişmektedir (Suhonen ve ark., 2007). Bu nedenle, hemşirenin sağlıklı/hasta birey ile kaliteli zaman geçirerek bakım vermesi; bakımının güvenliğini ve niteliğini yükseltmekte, hasta bakımının yönetimini sağlamakta, kaygıyı azaltmakta, memnuniyet ve yaşam kalitesini artırmakta, sağlık hizmetlerinin gereksinimini azaltarak ekonomiye olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Acaroğlu ve ark., 2007; Karayurt ve ark., 2018; Suhonen ve ark., 2008). Bireylerin hemşirelik girişimlerinin farkına varması ve kendi bakımlarındaki bireye özgü olduğu algılaması arttıkça, hemşirelik bakımından memnuniyetinin de arttığı, dolayısıyla hemşirelerin çalışma motivasyonu ve memnuniyetini de arttığı belirlenmiştir (Acaroğlu ve ark., 2007; Özdemir ve Şendir, 2020).

Hemşireler sağlık bakım alanındaki gelişmelere paralel olarak, bireyselleştirilmiş bakıma yönelik girişimlerde yenilikçilik kavramı ile karşılaşmıştır. Bakım ortamında, hemşirelerin kullandıkları araç-gereçlerin, hemşirelik girişimlerinin ve bakım ürünlerinin bireyselliği destekleyici ve bireye uyarlanabilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda çağdaş rol ve sorumluluklara sahip hemşirelerin, bireyselleştirilmiş bakıma yönelik girişim ve ekipmanlara olan bakış açısının önyargılı olmaması ve yenilikçilik düşüncesinin bireyin bireyselliğine olan etkisini dikkate alması oldukça önemlidir.

Hemşirelikte Yenilikçilik

Yenilikçilik, hemşirelik bakımında niteliğin korunmasında ve geliştirilmesinde oldukça önemli

bir kavramdır. Hemşirelerin bakımda bireyin gereksinimlerini tanılamak ve bu gereksinimleri karşılamak için yenilikçi olmaları ve çağdaş hemşirelik rollerini yenilikçi bakış açısıyla yerine getirmeleri için bu bakış açısını benimsemiş olmaları gerekmektedir (White ve ark., 2016).

Hemşirelik bakımı, yenilikçiliğin en fazla uygulandığı alanlardan biridir. Dünyadaki nüfus yapısı değişimi, hastalık çeşitliliği ve değişimler, kronik rahatsızlıkların ve toplumun beklentilerinin artması, bireysel farkındalık gibi birçok faktör, sağlık hizmetlerindeki gereksinimleri oluşturmaktadır. Bu gereksinimlerden dolayı gelişime özgü değişimler inkar edilemez bir gerçektir (Tuna, 2021). Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses=ICN) yenilikçilik kavramını “yeni teknolojiler, yaklaşımlar ve uygulama yolları geliştirme süreci” olarak tanımlamaktadır. Yenilikçilik, teknolojiler, süreçler ve aletler için uygulanabilir olduğu gibi bireyin davranışları, çalışmaları ve tutumları ile doğrudan ilişkilidir (ICN, 2009). Yenilikçiliğin amacı; keşfedilmemiş keşfetmek değil, yeni değer yaratma süreçlerini keşfetmektir (THD, 2009).

Yenilikçi düşünce yapısına sahip hemşireler, bireyselleştirilmiş hemşirelik projeleri veya programları üreten, uygulayan ve geliştiren sağlık bakım profesyonelleridir (ICN, 2009). Hemşirelik bakımındaki gereksinimleri fark etmek ve bu gereksinimleri gidermek için hemşirelerin düşünce yapısının yenilikçi olması, bu yaklaşıma karşı olmamaları, yenilikleri düşünmeleri ve uygulamaya geçirmeleri beklenmektedir (Ertuğ ve Kaya, 2017).

Hemşirelik bakımında yenilikçilik, bakım niteliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesinde önemli bir ölçüttür (Şahan ve Yıldız, 2020). ICN (2009)’in yayınladığı raporda, hemşirelik girişimindeki yenilikçiliğin, hastalıkların önlenmesi, sağlığın desteklenmesi, sağlığı geliştirici davranışların artırılması, risk faktörlerinin tanımlanması, önlenmesi, bakım ve tedavinin daha nitelikli ve bireye özgü gerçekleştirilmesinde önemli olduğunu vurgulamaktadır. Hemşirelik bakımının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde yeni eylemlerin uygulanması, bakımın niteliğini doğrudan etkileyen önemli faktörlerdendir. Hemşireler, oldukça önemli ve karmaşık olan bakımın sunumunda ne yaptıklarını, neden yaptıklarını ve yaptıkları uygulamanın bilimsel temele dayanıp dayanmadığını bilmekle kalmayıp, sundukları bakımı devamlı gözden geçirme yoluyla uygulanabilir ve etkin olmasını sorgulamakta, aynı zamanda bakımın nasıl ve hangi yollarla uygulanırsa

daha nitelikli ve maliyet etkili olabileceğini araştırmaktadırlar (ICN, 2009).

Hemşirelikte Yenilikçilik Algısı ve Bireyselleştirilmiş Hemşirelik Bakımı ile İlişkisi

Sağlık sistemi oldukça hızlı bir şekilde gelişip değişmektedir. Bu sistem içerisinde yer alan hemşirelerden; değişime adapte olması için önce kendini, sonra bakımından sorumlu olduğu bireylerin benzersizliğini önemsemesi, araştırması, sorgulaması, eleştirel düşünmesi, kendisini sürekli yenilemesi ve klinik kararlar vermesi beklenmektedir (İskender ve ark., 2018). İskender ve ark. (2018)'nın hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri arttıkça bireysel yenilikçilik düzeylerinin arttığı saptanmıştır.

Hemşirelik eğitim kurumları; tüm dünyada nitelikli sağlık profesyoneli ihtiyacını gidermek için eğitim kapasitelerini genişleterek, yenilikçi hemşireler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (ICN, 2009). Bireyselleştirilmiş bakımın uygulamaya somut olarak nasıl yansıtılacağı düşünüldüğünde, bireyin benzersiz, yegâne ve biricik olarak görülmesi, gereksinimlerinin, tercihlerinin ve yeteneklerinin farkına varılması ve en önemlisi hemşirenin yenilikçilik düzeyleri ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Igoumenidis ve ark., 2019). Standart bakım protokollerinin yeterli olduğunu düşünen yenilikçiliğe karşı olan gelenekçi hemşirelerin, bakımın bireyselliğinin tersine sağlıklı/hasta bireyi sadece oda numarası ya da tıbbi tanısı ile değerlendirmeleri, bireyin bireyselliğini ve tercihlerini önemsemediklerinin bir kanıtıdır (Acaroglu ve ark., 2011). Kliniklerde yenilikçiliği benimsemeyen hemşirelerin çoğunlukla yönetsel pozisyonlarda olduğu belirlenmiştir (Zengin ve ark., 2019). Öte yandan bireyselleştirilmiş bakımın uygulanabilmesi mevcut koşulların, uygulamaların bireysellik doğrultusunda gelişmesine de bağlıdır. Profesyonel ve kaliteli bir bakım için gerekli olan bu gelişmenin, bireyselleştirilmiş bakımı benimseyen, yenilikçilik algısı yüksek hemşireler tarafından karşılanabileceği öngörülmektedir. Hemşirelik bakımında yenilikçi düşünce yapısı, bireyselleştirilmiş bakım algısına benzer olarak; sağlığın korunması, geliştirilmesi ve daha nitelikli bakıma yönelik girişimlerin hemşireler tarafından benimsenmesini amaçlamaktadır (Çulha ve Acaroglu, 2019; ICN, 2009). Bu amaç doğrultusunda hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakımı yenilikçi düşünce yapısıyla şekillendirmesi en üst düzeyde bakım verebilmesi için oldukça gereklidir.

Sonuç ve Öneriler

Yenilikçi düşünebilen ve bireyselleştirilmiş bakım algısına sahip hemşireler; insanı biricik ve yegâne olarak kabul ederek değişen ve gelişen sağlık sistemi içinde yaşadıkları sorunlara yenilikçi çözümler bularak, öncü olup yeniliği başlatmaları, sürdürmeleri ve bakıma uyarlamaları hemşirelik bakım ve sağlık hizmetinin niteliğini yükselterek profesyonelleşmeye oldukça önemli katkılar sağlayacaktır. Hemşirelerde bu farkındalığın oluşması adına yenilikçilik ve bireyselleştirilmiş bakım ilişkisini ele alan kanıt temelli araştırmaların artırılması ve bu araştırmaların da hemşirelik uygulamalarına aktarılması gereklidir.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Kullanılan literatür kaynaklar bölümünde gösterilmiştir.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: NT; Tasarım: NT; Danışmanlık: NT; Analiz ve/veya Yorum: NT, ND; Kaynak tarama; ND; Makalenin Yazımı: NT, ND; Eleştirel inceleme: NT, ND.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Yenilikçi düşüncenin bireyselleştirilmiş bakıma olan etkisi hemşirelik bakım ve sağlık hizmetinin niteliğini yükselterek profesyonelleşmeye oldukça önemli katkılar sağlamaktadır.
- Gelecekteki çalışmalara ışık olmakla birlikte, hemşirelerin eğitim müfredatında üzerinde durulması gereken iki kavramın (yenilikçilik algısı ve bireyselleştirilmiş bakım) birbirine etkisine dikkat çekmektedir.

Kaynaklar

- Acaroglu R, Suhonen R, Sendir M, Kaya H. (2011). Reliability and validity of Turkish version of the Individualised Care Scale. *J Clin Nurs*, 20(1-2), 136-145.
- Acaroglu R, Şendir M, Kaya H, Sosyal E. (2007). Bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımının hasta memnuniyeti ve sağlığa ilişkin yaşam kalitesine etkisi. *Florence Nigtingale Hemşirelik Dergisi*, 15(59), 61-67.
- Acaroglu R, Şendir M. (2012). Bireyselleştirilmiş Bakımı Değerlendirme Skalaları. *İ.Ü.F.N. Hem. Dergisi*, 20(1), 10-16.

- Afsar B, Cheema S, Bin Saeed B. (2018). Do nurses display innovative work behavior when their values match with hospitals' values? *European Journal of Innovation Management*, 21(1), 157-171.
- Apalı Y. (2016). Toplumsal değişme bağlamında bilginin değişimi ve dönüşümü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (17), 395-405.
- Bodur G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik (inovasyon) düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(2), 139-148.
- Çulha Y, Acaroğlu R. (2019). The relationship amongst student nurses' values, emotional intelligence and individualised care perceptions. *Nursing Ethics*, 26(7-8), 2373-2383.
- Ertuğ N, Kaya H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(3), 192-197.
- Hurt HT, Joseph K, Cook CD. (1977). Scales for the measurement of innovativeness. *Human Communication Research*, 4(1), 58-65.
- ICN (2009). Delivering quality, serving communities: Nurses leading care innovations. Erişim Tarihi: 10.01.2021. https://www.ghdonline.org/uploads/Delivering_Quality_Serving_Communities_-_Nurses_Leading_Chronic_Care.pdf
- Igoumenidis M, Papastavrou E, Lemonidou C. (2019). Theoretical and philosophical framework for individualised care. In *Individualized Care*, 1,7-15.
- İskender MD, Güner CK, Oluk A. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 11(56), 489-497.
- Karayurt Ö, Erol Ursavaş F, İşeri Ö. (2018). Hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakım verme durumlarının ve görüşlerinin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 163-169.
- Özdemir NG, Şendir M. (2020). The relationship between nurses' empathic tendencies, empathic skills, and individualized care perceptions. *Perspectives in Psychiatric Care*. 56, 732-737.
- Pala O, Turan N. (2020). Yenilikçi Davranış Ölçeğinin (YDÖ) Türkiye'ye uyarlama çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 65-80.
- Rogers EM. (1995). *Diffusion of Innovations*. 5th ed. New York: A Division of Macmillan Publishing Co., p.26-36.
- Kemer AS, Altuntaş S. (2017). Bireysel Yenilikçilik Ölçeği'nin hemşireliğe uyarlanması: Türkçe geçerlik – güvenilirlik çalışması.14 (1), 52-61.
- Suhonen R, Gustafsson ML, Katajisto J, Valimaki M, Leino-Kilpi H. (2010). Individualized Care Scale-nurse version: a Finnish validation study. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 16(1), 145-154.
- Suhonen R, Valimaki M, Leino-Kilpi H. (2008). A review of outcomes of individualised nursing interventions on adult patients. *Journal of Clinical Nursing*, 17(7), 843-860.
- Şahan S, Yıldız A. (2020). Hemşirelik hizmetlerinde kullanılan yenilikçi ürünler ve yaklaşımlar. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 7(3), 450-7
- Toru F. (2020). Hemşirelik uygulamalarının kilit noktası: bireyselleştirilmiş bakım. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 46-59.
- Tuna Ö. (2021). Örgüt kültürü tiplerinin bireysel yenilikçilik üzerine etkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 22 (1), 199-218.
- van Servellen G. (1988). Nurses' perceptions of individualized care in nursing practice. *Western Journal Nursing Research*, 10(3), 291-306.
- Zengin H, Tiryaki Ö, Çınar N. (2019). Hemşirelikte yenilikçilik ve ilişkili faktörler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 6(3), 207-217.
- West M. (1987). A measure of role innovation at work. *British Journal of Social Psychology*, 26(1), 83-85.
- White KR, Pillay R, Huang X. (2016). Nurse leaders and the innovation competence gap. *Nursing Outlook*, 64(3), 255-261.